



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

**Aurea Rosa id e[st] pre||clarissima expositio sup[er]  
eua[n]gelia to||tius anni**

**Mazzolini, Silvestro**

**Hagenaw, M.dxvi.**

**VD16 M 1751**

Cap[itulum] sextu[m] q[uod] in eade[m] littera su[n]t plures sensus  
l[itte]rales.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70365](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70365)

## De sensibus scripturarum

radice ei<sup>9</sup> ascēder. Et sicut Joā. iij. Respicite regiones etc. Exemplū hō tertij habet i ebri venditōe: q̄ significat factū in venditōe Joseph Gen. xxxvij. et verbis i Sach. xj. vbi dicit. Appenderūt mercedē meā triginta argenteis. Cū ḡ dicim<sup>9</sup> sensū diuine scripturę allegoricū dici ad allegoria: nō loquimur de allegoria facta p̄ h̄ba immediate. Talis ei in oī sua specte p̄tinet ad sensū litteralē: siue illo mō significet aliqd̄ historialit̄ gestū: siue p̄tinet ad fidē v̄l mores: aut ad futuram felicitatē. Sed r̄c p̄ allegoria inrelligim<sup>9</sup> eā q̄ fit reb<sup>9</sup> t̄m̄ immediate. Et sic p̄t̄ q̄s sensus sit dicendus allegoricus. Quia hō sens<sup>9</sup> moralis et anagogicus n̄ h̄nt spectales difficultates: de his nihil specialit̄ dicendū putam<sup>9</sup>.

### Cap. sextū q̄ in eadē littera sūt plures sensus litterales.

**D**istat vidimus quot et qui sūt diuine scripturę sensus restat vna difficultas enucleanda: An. s. diuina scriptura sub eadem littera continere possit multos sensus litterales historicos. De hoc em̄ vtrū magis nōnunq̄ dissentiūt. Et om̄s sensus alij: etiā eorum qui sequunt̄ doctrinā sancti Tho. q̄dam tenent p̄tē affirmatiuā. q̄dā hō negatiuā. Et scđam tenentes p̄tē mouent ex v̄bis eiusdē facti Tho. Nam ip̄e in p̄ma p̄e. q. j. ar. vi. querit: vtrū sacra doctrina sub vna littera habeat plures sensus. s. litteralem: allegoricum etc. Et primo loco arguit q̄ non sic. Multiplicitas inquit sensuū in vna scriptura parit cōfusionē et deceptionē. et tollit arguendū firmitatē. Vñ ex multiplicib<sup>9</sup> positionib<sup>9</sup> non p̄cedit argumentatio: sed s̄m hoc alique fallacie assignant. Sacra autē scriptura debet eē efficax ad ostendendū veritatē absq̄ omni fallacia. Nō ergo debet in ea sub vna littera plures sensus tradi. Ecce argumētū sancti Tho. Sequē r̄n̄sio eiusdē Ad p̄mū inq̄ dicendū q̄ multiplicitas hōz sensuū non facit equiuocari dēz aut

aliā sp̄m multiplicitatē: q̄ sens<sup>9</sup> iste n̄ multiplicans p̄t̄ h̄ q̄ vna vox multa significet. sed q̄ ip̄e res significare p̄ voces aliaz rez possunt eē signa. Et ita et nulla p̄fusio sequit̄ in sacra scriptura cū oēs sensus fundent̄ sup̄ vñū. Litteralē. ex q̄ solo p̄t̄ trahi argumētū. Hec s. Tho. i forma. Ex q̄b<sup>9</sup> arguit̄ q̄dā sic. Si sensus multiplicarent̄ in scriptura ex hoc q̄ vna vox multa significat in diuina scriptura eēt aliq̄ multiplicitas. Sed si sub eadē l̄ra sūt plures sensus litterales historici: h̄e q̄ vna vox multa significat: ḡ ita est: i diuina scriptura eēt multiplicitas: q̄d est impossibile. S̄ ista optio sustineri n̄ p̄t̄ et motiū etiā eē inefficax vt p̄t̄ rebit. Prīmū. s. q̄ hec optio sit inanis: patet rōe sup̄ inducta q̄ ad illa p̄ba. ego ero illi in p̄m. Nā ab oib<sup>9</sup> expositōrib<sup>9</sup> bus exponit̄ ad l̄ram d̄ Salomone. Et ap̄ls ad Hebr̄eos. j. ad l̄ram de ebri illa verba allegat. Patet et̄ auctoritate. Nā ip̄e doctor scrius p̄ma p̄e vbi supra in corpe ar. et sūt viḡia et̄ p̄ba sic dicit. Quia hō sensus litteralis eē ille quē inq̄ tēdit̄ autor. Autor autē sacre scripturę de<sup>9</sup> est. q̄ oīa simul suo intellectu cōphēdit. nō eē incōueniēs: vt Aug. dicit. xij. confessio. si eēt s̄m litteralem sensum in vna littera sacre scripturę plures sit sensus. Hec ille in forma. Itē in q̄ntib<sup>9</sup> de po. di. q. iij. ar. j. loquens de sensu litterali ait. Disputas que potest diuine scripturę adaptari salua circūstantia littere est sensus ei<sup>9</sup>. Et q̄ infert q̄ cū doctores scrii exponēdo p̄mū caplm̄ Genesis in duos sensus diuidant̄: q̄libet illoz eē sensus diuine scripturę. Et clarū est q̄ loquit̄ de litterali: vt p̄t̄ truenti. Idē autē sentit Aug. xij. p̄fess. et̄ Alco. d̄ Lyra. et Paulus burgēis: et multi alij solertes doctores. Dico ḡ q̄ multos sensus potest diuina scriptura sub eadē l̄ra habere litterales: nec tamē aliq̄s eoz pot eē falsus: q̄ ille sensus eē litteralis: quē deus immediate per voces intēdit̄ significare. Potest autē de<sup>9</sup> simu<sup>9</sup> multas veritates intēdere: nō autē aliquid falsitatem. Ad motiū autē alterius optiois n̄. urus p̄mitto q̄dā. Sciendūz

# Tractatus

I

ergo est: q̄ aliō est equuocatio. ⁊ aliō fallacia seu deceptio s̄ equuocatio. Et s̄t aliō est multiplicitas: ⁊ aliud fallacia s̄m multiplicitate. Ubique em̄ ē fallacia equuocatiōis est etiā equuocatio: nō ar̄ ecōuerso. Exēpli gr̄a Ista dicitur canis dicitur equuoca: quia multa fecit s̄ rōnes diuersas. I. canē terrestrē: mariniū ⁊ celestē. Si ḡ stat tale argumētū. Ois canis p̄t latrare: celeste sidus ē canis. ḡ celeste sidus p̄t latrare. Si q̄s nesciat argumētū dissoluere: erit hic fallacia equuocatiōis: ⁊ et equuocatio. Si p̄o arguat sic. ois canis ē substantia ergo celeste sidus ē substantia: erit q̄dē hic equuocatio: nō aut̄ fallacia equuocatiōis: eo q̄ oēs p̄positiōes sint vere in omni suo sensu. Licet aut̄ in diuina scriptura nulla possit esse fallacia: p̄t tñ in ea esse equuocatio: cū mltē dicitōes equiuoce v̄ analogice i ea ponant: vt patet legenti sacros codices. Ex multiplicitate ergo sensus literalis et spūalis: neq̄ deceptio seu fallacia: neq̄ multiplicitas accessit in diuina scriptura: vt testatur sctūs Tho. vbi ab aduersarijs allegat. Sed ex multiplicitate sensuū literalium sequit̄ q̄dē multiplicitas: pura equuocatio. s̄z nō sequit̄ aliqua fallacia: q̄ oīs p̄positiōes sacre scripture in omni sensu quē possunt habere vere sūt. Nihil em̄ ē sensus scripture literalis nisi sit v̄z et adaptabile littere: salua eius circūstantia. Ex his aut̄ p̄z solutio argumenti. Dico em̄ q̄ illd̄ quod tibi infer̄. s̄ q̄ i diuina scriptura eet̄ multiplicitas: nō ē im̄ possibile: vt isti credūt: sed ē v̄z q̄uis in ea nō sit deceptio ex multiplicitate: vt dictū est. Er̄t querat̄ quomō sit ista multiplicitas: Dico q̄ trib̄ mōis eē p̄: vt occurr̄t ad presens. Vno mō p̄ dicitōne mere equuocā. Alio modo p̄ analogiam. ⁊ Tertio modo ex eo q̄ p̄tūm significatū vni⁹ vocis est figura ⁊ imago ( vt ita dicā ) alteri⁹ rei. sicut Salomon fuit exp̄ssa figura ch̄i. Tūc em̄ licet q̄ de tali dicunt̄ vt res est. de nullo alio intelligant̄ nisi spūaliter: tñ q̄ dicitur de figura vt figura est: immediate intelligunt̄ dici de figurato etiā littera

liter. Sed tamē isto tertio modo n̄ causat̄ sensus mere literalis s̄z aliquos.

Ad intellectū aut̄ horum sciendum est: q̄ quando aliq̄s fuit figura alteri⁹ puta Salomon ch̄i: tripliciter p̄t considerari. Vno modo solū inq̄ntū est figura. Alio modo inq̄ntū est q̄dā res i se p̄sēt̄ solū. Tertio modo inq̄ntū est q̄dā res ⁊ figura alteri⁹. Que ḡ dicunt̄ de Salomone p̄mo modo. I. solū inq̄ntū est figura ch̄i: verificant̄ solū de ch̄o: vt Ps. lxxj. d̄. Et dominabit̄ a mari vsq̄ ad mare: ⁊ a flumie vsq̄ ad terminos orbiteray. Ista ei Salomon de q̄ dicunt̄ p̄uēre non possunt. Que p̄o dicunt̄ de eo solum vt q̄dam res fuit: conueniunt ei solū: ⁊ nō ch̄o: sic q̄ fecit templum idolor. iij. Reg. xj. Que p̄o dicunt̄ de eo vtroq̄ modo: verificant̄ de vtroq̄ sed ver⁹ ⁊ p̄ncipaliter de ch̄o. sicut ē illd̄ Ego ero eī patrem: ⁊ ip̄e erit mibi in filiū. j. Paral. xx. ⁊ j. Regū. vij. His aut̄ trib̄ modis potest aliquid dici de q̄cunq̄ imagine. Unde de cruce dicit̄ q̄ ē redēptio mūdi: q̄ ad p̄mū. ⁊ q̄ est lignū quo ad scdm. ⁊ q̄ est aliq̄d: q̄ ad tertiuū. Arguit̄ autem contra ista que dicta sūt sic. Nam licet ex multiplicitate sensuū literalium in diuina scriptura non sequat̄ fallacia vel deceptio: sequit̄ tamē q̄ sp̄a sit inefficax ad arguendū quādo habet plures tales sensus. q̄ arguere ab ipso textu ad aliq̄ē illor̄ sensuū: erit arguere a tota disiunctiua ad vnā p̄tē eius de terminatā: quod s̄m regulas dialectice repurat̄ illicitū. Ad hoc videtur q̄ licet a solo sensu literali sumat̄ efficac̄ argumētū: nō tñ ab omni sensu literali: neq̄ q̄ ad omnē literalē sensuū sumit̄ argumētū efficac̄: sed solū ab illo sensu: ⁊ ad illum sensum qui euidenter cōstat aut constare p̄t q̄ per voces exp̄mat̄ immediate: p̄t̄ vel figuratiue. Ad maiore tamē hor̄ euidentia sciendum est: q̄ q̄n sub eodem textu tradunt̄ sens⁹ diuersi: vt tradunt̄ sancti quo ad p̄mū ca. libri Geneseos: si h̄mōi sensus diuersi in alio quo concordant: potest sumi inde argumētū efficac̄: saltē in hoc in quo cōcordant. Exemplū hui⁹ habet̄ Dan. ix. in

# De sensibus scripturarum

computatōe. lxx. hebdomadarum: vbi lz ex  
positores tā latini q̄ hebrei diuersimo  
de se habeāt q̄ ad terminū i q̄ hebdoma  
de incipit: et q̄ ad p̄gressus cōputatōis  
q̄: tamē fm omnes termin⁹ earū vltimus  
tam diu transit i p̄teritū: ideo ex ipsa  
auctoritate argumentū efficitur sumit ad  
cludendū q̄ tā diu chis aduenit. Ex q̄  
bus sequit̄ q̄ cū sensus lralis sacre pagi  
ne in q̄busdā locis nō sit idē apud omnes  
ideo pōt cōtingere: q̄ ex aliq̄ sensu: lrali  
posset sumi argumētū validū cōtra q̄s  
dā: puta p̄tra tenētes eundē sensum lra  
terale: nō aut̄ p̄tra alios nō tenētes illū  
nisi q̄n̄ voces ita illū p̄tendūt q̄ rōnabi  
liter negari nō pōt. Ita aut̄ diuersitas  
sepe p̄tingit inter nos et infideles. Sūt  
em̄ q̄dā scripture textus quoz sensus q̄  
est verus et literalis ap̄ catholicos nō  
sufficit vt ex eo sumat̄ validū argumen  
tū p̄tra infideles seu hereticos. Talis  
est ille textus psalmiste. Verbo dñi celi  
firmati sunt. Sensus em̄ verus et lralis  
ap̄ catholicos est: q̄ x̄bo dñi. i. filio pa  
tris celi sunt firmati. Vñ et Joan. j. v̄.  
Et x̄bū erat apud deū. Et ifra. Via p̄  
sp̄m sc̄z verbū facta sunt. Sz ex p̄dicto  
textu infideles nullā realē distinctōez in  
diuinis admittētes: sz oēm mltitudinē  
psonaz negātes: quinci nō p̄t. Dicūt  
em̄ q̄ loq̄t̄ p̄pheta more hūano: sic cū de  
mandato altēi⁹ dñi aliqua fiunt: dicūt  
q̄ sunt verbo et facta. Sumit tamē ex  
h̄mōi textu argumētū validū apud fide  
les: q̄ distinctōne diuinaz psonaz i di  
uinitis admittūt. Et s̄lt̄ forte argumēta  
bať ap̄lus ad Hebreos fideles ex sensu  
quē ip̄i admittēbāt. Est tñ aliq̄s sensus  
diuine scripture vbiq̄ aut̄ fere vbiq̄: q̄  
ita patēter ē lralis: q̄ negari nisi p̄terui  
endo nō pōt. Et ex tali sumit argumen  
tū apud oēs admittētes textū. Et talit̄  
arguere nō est arguere a tota distiucti  
ua ad alterā p̄tē: cū nō accipiat̄ text⁹ vt  
cōis duob⁹ sensibus: sed vt limitat⁹ ad  
ynū. Quādo aut̄ textus accipit̄ vt cōis  
plurib⁹ sensib⁹: q̄z q̄libet supponit̄ ver⁹  
tunc text⁹ nō tenet locū distinctiue vir  
tualis: sz copulatiue: a qua ad singulas  
partes est p̄sequētia bona.

An quilibet scripture textus  
fm quattuor sensus exponatur  
Capitulū. vij.

**D**icit̄ p̄missa videre  
restat: an q̄libet passus diuine  
scripture possit̄ fm oēs q̄tuor  
p̄dictos sensus exponi vt nō.  
Ad intellectū aut̄ istī⁹ difficultatē sciēdū  
est ex doctrina seti doctorū vbi sup̄. q̄ istī  
q̄tuor sensus sic accipiēdi sūt. Dicit̄ ei  
est: q̄ p̄tea istī sens⁹ multiplicant. q̄ de⁹  
nō solū p̄t fecare vocib⁹ vt hoies: sz etiā  
reb⁹: eo mō q̄ p̄phete mltosctēs actib⁹ su  
is futura p̄dixerūt. Sensus q̄ lralis vt  
dicit̄ ē: ille ē quē de⁹ intēdit̄ imēdiare p̄  
voce significare. Vñ ē ille: quē prudēs  
vt prudēs seu recte accipit̄ ex ip̄is vocib⁹  
bus imēdiare. Alij p̄o sic accipiēdi sūt.  
Sensus em̄ sp̄ual vt dicit̄ ē: p̄sistit i h̄:  
q̄ q̄dā res p̄ alias exp̄munt. Ideo aut̄  
talis sensus sp̄ualis dicit̄: q̄ figurari p̄sue  
uit iuisibilib⁹ et sp̄ualib⁹ ascribi: sic figu  
rare cōuenit visibilib⁹ et corporeis: fm  
br̄m Dionysii. Veritas aut̄ quā deus  
nobis sic manifestat. s. p̄ rez figuras ad  
duo ordinat. s. ad recte credēdū: et recte  
opandū. Si q̄ ad recte opandū ordinat̄  
sic ē sens⁹ moral: q̄ alto noie tropologi  
cus appellat̄. Si p̄o ordinat̄ ad recte cre  
dēdū op̄ez distinguere fm ordinē credē  
bilitū. Sic ei dicit̄ b. Dionysii. iij. c. d. c. e.  
le. hierar. stat⁹ ecclie militat̄: medi⁹ est  
inf̄ statū synagoge et statū ecclie trium  
phāt̄. Vñ ver⁹ testamētū fuit figura  
nouī: et nouū s̄lt̄ et ver⁹ s̄lt̄ figura celestū  
Sensus q̄ ordinat⁹ ad recte credēdū:  
fundat⁹ i illa figuratiōe q̄ ver⁹ testamē  
tū figura ē nouī: dicit̄ allegoric⁹: q̄ alto no  
mine tropic⁹ appellat̄. Sz fundat⁹ i fi  
guratiōe reliq̄ dicit̄ anagogic⁹. Nec ea q̄  
h̄ dicunt̄ repugnāt dicit̄ q̄b⁹ assertim⁹:  
q̄ anagogia docet sperāda. Nā ea q̄ de  
futura vita credim⁹: etiā nos q̄n̄q̄ vsu  
ros sp̄am⁹. Cū q̄ q̄rit: an q̄libet passus  
diuine scripture oib⁹ p̄dictis sensib⁹ expo  
neri: dicit̄: sic: Dicit̄ ē q̄ nō. Dicit̄ ei Au  
gu. ij. sup̄ Gen. q̄ in quibusdā solus sen  
sus literalis est q̄rendus. Hoc aut̄ ma  
nifeste p̄t. Sūt em̄ mlti in lib⁹: s. cano